

EDITORIAL

Labanan ti pasista a *lockdown* ken panangikuspil

Napalalo unayen ti panagrigrigat ti umili iti awan kapada na a saan nga Umanatop a panangsango ti rehimen nga US-Duterte iti pandemya a Covid-19, iti aramid daytoy a krisis iti ekonomya ken iti awan patingga a terorista a panangraut iti pagilian.

Dumanonen iti agarup 8,000 tunggal aldaw ti bilang dagiti maak-akaran iti Covid-19 ken nasurok a 12,900 ti natayen. Iti sango ti maysa tawen a *lockdown*, agkakapsut latta ti sistema ti publiko a salun-at. Awan ti libre a *mass testing*, napartak a *contact tracing*, libre a panangagas kadagiti naakaran ti Covid-19. Awan pay laeng ti aduan a panagbakuna. Tunggal bigla a ngumato ti kaso dagiti naakaran, kinaulpit ken awan serbi na a *lockdown* ti sungbat na. Isu a saan laeng nga agtultuloy ti panagwaras ti Covid-19, nadadael pay ti ekonomya ken pagbiagan, ken maikuskuspil ti minilmilyon nga umili.

Gapu iti awan kapada na a dangran nga inted ti *lockdown*, awan maaramid ni Duterte no saan a palukayan dagiti lapped iti taray ti negosyo. Ngem gaputa saan met a napapigsa ti sistema ti salun-at (mainayon ti panangisimpa iti suplay ti bakuna a kasla magmagna

a pag-ong), ikabkabil na laeng ti pagilian iti baro a tukad ti panagkaro ti pandemya.

Itatta ta bigla a ngimmato manen ti kaadu ti kaso ti Covid-19, *lockdown*, *curfew* ken dagiti *checkpoint* latta ti sungbat, tapno laeng makuna nga adda ar-aramiden na. Awan ti pagimbagan nga ited dagitoy no saan a nayon a panagrigrat ti intero nga umili. Kinarigat ken peggad ti sagsagrapien dagiti gagangay a tattao. Awan la ngaruden ti maigatang ti bagas ken masida, kasano pay no agsakit. Kabayatan na dagiti opisyal ni Duterte, intunggal nga agpatest a mangus-usar iti pondo ti umili. Naluktan dagiti mall, pagpasyaran ken pallutan, ngem nakaserra pay laeng dagiti eskwelaan. Nakapupok pay laeng dagiti ubbing ken agtutubo ken nakaro a marigrigatan dagiti nagannak da.

Sangsangoen dagiti mangmanged, dagiti empleyado ken masa nga

"Labanan....," suruten iti panid 2

17 armas, nasamsam ti BHB iti Camarines

SANGAPULO KET PITO NGA ARMAS, maibilang ti 10 a napipigsa a kalibre na nga armas, ti nasamsam dagiti yunit ti Bagong Hukbong Bayan (BHB) iti Bicol iti tallo a nagsisina nga aksyon.

Idi Marso 19, rinaut ti BHB-Camarines Norte ti outpost ti Philippine National Police (PNP) 2nd Provincial Mobile Force Company iti Purok 6, Barangay Dumagmang, Labo, Camarines Norte. Maysa a *baby M60 machine gun*, maysa nga *R4 Carbine*, innem a *Galil*, ken innem a pistola a *Glock*.

Lima ti natay, karaman ni Pcp. Roger Estoy, ken dua a sugatan kadagiti polis. Sungbat ti taktikal nga opensiba iti nagsasaruno a pammapatay ken panagatake ti polis ken militar kadagiti residente ti Camarines Norte.

Iti Camarines Sur, inambus ti BHB ti agop-operasyon a PNP Special Action Force ken dagiti soldado iti Barangay Tigman, Sipocot idi Marso 4. Dua ti natay ken dua ti sugatan iti kabusor.

Idi Pebrero 1, kinumpiska ti BHB dagiti armas ti goons ti pamilya Villafuerte iti Barangay Villazar, Sipocot iti nasao a probinsya. Nakumpiska ti maysa a riple nga M16, dua a riple a *Carbine* ken dagiti bala. Nabayagen nga asugan dagiti residente ti barangay ti pamutbuteng ken panangliplipit ti despotiko a pamilya. Maysa kadagiti dadakkel nga apo't daga ken agar-ari nga opisyal iti barangay.

"17 armas....," suruten iti panid 3

"Labanan....," manipud iti panid 1

anakling-et ti kadakkelan a peggad iti panagwaras ti bayrus kadagiti pabrika, opisina, kadagiti nalipit a publiko a pagluganan ken kadagiti nalipit a balbalay da. Kabayatan na dagiti dadakkel a kapitalista ket aglanglangoy iti ginabsuon a ganansya ken kita ken addaan nalawa nga espasyo dagiti opisina ken dagiti pagtaengan da tapno saan nga aginnasideg ken agi-innalis. Agtultuloy met ti korapsyon dagiti burukrata ken pagganganansyaan ti pondo ti pagilian.

Nagdakkel a kinapalpak ti rehimen a Duterte nangruna no iyarig iti pannakasango ti pandemya idia Vietnam, New Zealand ken Taiwan. Inpakita da ti pateg ti napigsa a sistema ti salun-at, *mass testing* ken napartak a *contact tracing*. Adda dagiti pakakitaan a makatulung ti bakuna iti pananglapped iti panagwaras ti bayrus, ngem rumbeng pay a mapaneknekan kadagiti masungad a bulan, nangruna ta adda dagiti baro a langa wenno

klase ti Covid-19 a naparpartak nga agwaras ken posible a saan a kabaelan ti bakuna. Ti napaneknekanen iti kapadasan a ti kangrunaan a gapu iti naballigi a panangkontrol iti pandemya ket dagiti estado nga addaan kabaelan ken umanay a rekurso para iti publiko a salun-at.

Ti problema, iti sango ti agtultuloy a pandemya, sabali ti prayoridad ti palpak a gubyrno ni Duterte. Iti badyet itatta a tawen, agkurkurang ti nailatang a pondo para iti bakuna iti Covid-19 isu nga agsisinnumbangir ti panagutang tapno laeng adda maigatang na. Awan met laeng ti nailatang a pondo para iti libre a *mass testing* ken napartak a *contact tracing*, ngem todo a maibuybuyat ti pondo para iti militar ken polis ken iti National Task Force to End Local Communist Armed Conflict (NTF- ELCAC).

Gapu ta awan ti inaramid na tapno papigsaen ti sistema iti salun-at ken agsangsangir laeng kadagiti solusyon ti militar ken polis, seguridad a mapaay

ti rehimen a Duterte a kontrolen ti pandemya, ken mainaig ditoy, seguridad a saan a maparegta ti ekonomya. Awan ti sabali a turongen na no saan a nakarkaro a krisis, umadu ti maawanan trabaho, pannakalugi dagiti negosyo, kinaawan ti sapul, panagbuntog ti produksyon, pananggato ti presyo, rigat ken bisin.

Iti sango ti nakaro a panna-kaparparigat ti pagilian gapu iti pandemya ken krisis iti ekonomya, awan sarday a kampanya ken panangikuspil ti ipangpangruna ti pasista a rehimen. Kadagiti naglabas a bulan, narangranggas ken pampapatay ti indanog ti pasista nga estado kontra kadagiti demokratiko a puersa a manglablaban kadagiti kontra umili a patakaran ken panangimaton na.

Iti uneg ti Anti-Terror Law ken iti mandar ni Duterte a "patayen amin a komunista," inkumpas ti NTF- ELCAC, ti hunta militar ni Duterte, ti nagsasaruno a koordinado a pampapatay ken panagaresto iti Southern Tagalog, Bicol, Panay, ken iti National Capital Region. Daradara ti ima ni Duterte ken dagiti pasista a pasurot na iti umadadu a bilang dagiti biktima da. Nayon iti AFP ken PNP, inusar dagitoy ti korte, dadduma pay nga ahensya ti gubyrno ken lokal a yunit ti gubyrno kas pamoto iti narugit a gubat ti terorismo ti estado tapno pagulimeken ken ikuspil ti umili.

Rumbeng laeng a napnuan bileg a kondenaren ti aduan a pampapatay ti agbibisin iti dara a ni Duterte. Agingga na a saan a mapasardeng, ti kinamanagpapa-tay na ket agtultuloy nga agturong daytoy iti ad-adu a panagmasaker ken aduan pampapatay iti masakbayan. Awan ti sabali a panggep ni Duterte no saan a parukmaen iti buteng ken buraken ti umili, tapno maisegurado nga agtalinaed iti poder ken mapaatiddog ti korap a dinastiya pulitikal na iti labes ti 2022.

Ngem imbes a mabuteng, rumbeng nga ipangato pay ti umili ti kinatured

"Labanan....," suruten iti panid 3

 <p>Tomo LII Blg. 6 Marso 21, 2021</p> <hr/> <p>Ti Ang Bayan ket iruruar iti lengguahe a Phillipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray ken Ingles.</p> <p>Umaw-awat ti Ang Bayan kadagiti kontribusyon iti langa dagiti aartikulo ken damdamag. Aw-awisen met dagiti agbasbasa a mangipadanon kadagiti dillaw ken rekomendasyon iti panangpadur-as ti pagiwarnak tayo.</p> <p> @prwc_info</p> <p> cppinformationbureau@gmail.com</p>	<h2 style="text-align: center;">Linaon</h2> <p>Editorial: Labanan ti pasista a <i>lockdown</i> ken panangikuspil 1</p> <p>17 armas, nakumpiska ti BHB 3</p> <p>Nagkaykaysa a panggep ti Nalabbaga a mannakigubat 3</p> <p>Sobra ti dagsen ti trabaho ti babbai 4</p> <p>Dagiti protesta 4</p> <p>1 milyon a babbai, naawanan trabaho 5</p> <p>Manipulasyon iti presyo ti langis 6</p> <p>Panagminas ti <i>magnetite</i> iti Cagayan 7</p> <p>Iti ababa a sarita 8</p> <p><i>Red-tagging</i> kadagiti titser ken empleyado 9</p> <p>"Nadara a Domingo" iti Southern Tagalog 9</p> <p>Lider ti Partido, naranggas a pinatay 9</p> <p>Militar a kumpetisyon ti US-China, pairtengen ni Biden 10</p>
	<p style="text-align: center;">Ti Ang Bayan ket ipabpablaak dua a daras iti tunggal bulan ti Komite Sentral ti Partido Komunista ti Pilipinas</p>

"Labanan...." manipud iti panid 2

da ken napinget nga ibutaktak, kontraen ken labanan ti kampanya ti panangikuspil ti rehimen nga US-Duterte ken ti anti-demokratiko, militarista ken palpak a panangsango na iti pandemya. Mainaig ditoy, rumbeng a saan da a mabannog nga ipadanon dagiti kiddaw da ken irupir ti pannakaipangato ti sueldo, pannakaipababa ti presyo ti langis, taraon ken dadduma pay a magatgatang, dagus a tulong para iti amin a nakurapay, ken dadduma pay a kasapulan nga addang para iti pagimbagan da.

Kabayatan a nakaturong ti imatang ti sumagmamano a grupo iti eleksyon 2022, rumbeng a sangoen ti masa a Pilipino ti aduan a panagtignay kadagiti kalsada tapno iparangarang ti kolektibo a pungtot da ken ipukkaw ti pananggibus iti pasista a tiranya. Kagiddan daytoy, saan a mabannog nga agtignay ti Bagong Hukbong Bayan tapno salakniban ti masa ken dusaen dagiti pasista nga addaan nadagsen a krimen iti pagilian. **AB**

Nagkaykaysa a panggep dagiti Nalabbaga a mannakigubat

Pinagkaykaysa dagiti panggep para iti rebolusyonaryo a panagbalbaliw ti nadumaduma nga istorya dagiti Nalabbaga a mannakigubat a naggapu iti nagduduna a kasasaad ti biag. Iti uneg ti Bagong Hukbong Bayan (BHB), nagkaykaysa dagiti maidadaneg a dasig ken sektor nga agserserbi iti masa, buklen ti pigsang da ken baliwan ti gimong.

Tinawid ni Ka Kiko, 19, ti panangisakad ti nataenganen a nagannak na. Gaputa awan ti bukod na a daga, naiduron nga agpaadipen iti apo't daga, ken aldaw-rabii nga agrabaho ngem no ilako na ti mais na ket nakababbaba met ti balor na. "Kanayon nga itantantan ti buyer a gatangen ti mais nga inapit ko, gapu ta nabasa kano pay. Iti kamaudianan na ket gatangen da latta ngem nakalalaka ti presyo na."

Nagbalin a kameng ti Kabataang Makabayan no sadino a naadal na no kasano a baliwan daytoy a sistema ken managparnuay a masimsimpa ti masakbayan. Saan a nagbayag, nagkameng iti BHB.

Sangapulo ket uppat met ni Ka Yoyo idi mapasaran na ti ranggas dagiti soldado. Sumaksakdo da idi

ken ni uncle na idi masabat da dagiti soldado. Binugbog ida dagiti soldado iti pammabasol a kameng dagitoy ti hukbong bayan.

"Saludoak a talaga kadagiti Nalabbaga a mannakigubat. 'No adda masabat da a masa ket komustaen da ti presyo ti mais, ti abono. Ngem no dagiti soldado ti masabat ti masa, ayan dagiti NPA' ti dagus a saludsoden da" panangikumpara ni Ka Yoyo, a nagkameng iti NPA idi umisun ti tawen na.

Idi addan iti hukbo ket linipit dagiti soldado ti nagannak na. Kumkumbinsiren da a pagawiden kasukat ti baro a balay ken nuang. Saan a nagpaallilaw ni Ka Yoyo, isu nga iti pannakapaay ti militar, pinapanaw da ti pamilya na iti

"Nagkaykaysa....," suruten iti panid 4

"17 armas....," manipud iti panid 1

Iti dadduma pay a paset ti pagilian

Ozamiz City. Tinambang ti BHB-Misamis Occidental dagiti tropa ti 10th IB iti Barangay Guimad idi Marso 6. Walo ti natay ken maysa ti sugatan kadagiti soldado nga agop-operasyon a kombatan iti lugar. Kalpasan daytoy, binomba ti Air Force ti lugar ti naglalabanan banag a nakadadaelan ti aglawlaw ken dagiti katalalanan.

Quezon. Inambus ti maysa a yunit ti BHB-Quezon ti agop-operasyon a tropa ti 201st Ibdet iti Sityo Colong, Barangay San Francisco B, Lopez idi Marso 5. Tallo ti natay ken maysa ti sugatan a soldado.

Occidental Mindoro. Inisnaysap ti maysa a yunit ti BHB-Mindoro ti agop-operasyon a tropa ti 4th IB iti Barangay Manoot, Rizal idi Marso 3. Makalawasen nga agdaktakiwas

dagiti pasista a soldado iti agkakabangibang a barangay.

Western Samar. Pinaay ti maysa a yunit ti BHB-Western Samar ti atake ti nasurok 100 nga agop-operasyon a tropa ti 46th IB iti Barangay Canlobo, Pinabacdao idi Pebrero 8. Dua ti naipadamag a natay iti 46th IB. Kalpasan ti rinnupak, nangitinnag ti walo a bomba ken uppat a daras a kinanyon dagiti soldado ti nakapasamakan ti labanan. Nagistraping met daytoy iti uneg ti 45 a minuto.

Panay. Innem nga opensiba ti insayangkat ti BHB-Panay laban iti militar ken polis a responsable iti masaker ken panagaresto kadagiti dua a Tumandok iti napalpalabas a bulan. Dua ti natay ken lima ti sugatan kadagiti berdugo.

Idi Marso 11, pinaputokan ti

BHB dagiti tropa ti 12th IB nga agisaysayangkat ti Retooled Community Support Program (RCSP) iti Barangay Panuran Lambunao. Pinaputokan met dagitoy dagiti umarayatan a soldado iti Barangay Agcarope, Janiuay. Iti sumaruno nga aldaw, pinabettakan da ti maysa a lugan ti polis iti Barangay Pughanan, Lambunao. Dua ti sugatan kadagiti polis.

Iti Marso 3, pinabettakan met ti BHB ti lugan dagiti polis iti Barangay Canawili, Janiuay.

Iti southern Iloilo, pinaltogan ti BHB dagiti soldado ti 79th IB iti Barangay Iglilico, San Joaquin idi Pebrero 18. Dua ti naipadamag a natay ken tallo ti sugatan iti militar.

Iti Capiz, pinaputokan ti BHB dagiti tropa ti 12th IB a nagisayangkat ti RCSP iti Barangay Buro, Tapaz idi Pebrero 26. **AB**

Sobra ti dagsen ti trabaho ti babbai a mannalon

Ti babbai a mannalon ket maibilbilang kas “saan a paset” ti puersa't tegged. Iti datos ti Center for Women's Resources idi 2018,- 644,000 laeng a babbai ti imbilang ti estado iti sektor ti agrikultura. Ti daytoy a nakabasbasit a bilang ket kadakkelan kadakuada ti awan ti bukod a daga ken maikategorya kas “agtagibalay.” Daytoy ket iti laksid ti partisipasyon da iti amin a paset ti produksyon – manipud panagmula, panagabono, panagdalus, aginggana iti panagapit, panagbilag, panagisako ken panaglako. Malaksid iti direkta a panagtalon, umakem da kadagiti tulong a trabaho kas ti panagsagana ti makan, bin-i ken dadduma pay.

Saan a rukrukoden ken maikkan balor ti oras da iti panagtrabaho iti balay ken panagaywan ti annak. Gapu ta naipabaklay kadakuada nga ipaanay ti pastrek iti panaggasto ti pamilya, Mapilitan da nga agutang wenno agbirok ti nayon a pastrek. Gapu ditoy, isuda ti ad-adda a masansan a mailumlom iti utang no ikumpara iti lallaki.

Iti napalabas a tawen, ad-adda pay nga umakikid ti partisipasyon

ti babbai a mannalon iti puersa't tegged iti laksid ti doble wenno triple a panagtrabaho da tapno isakad ti pamilya da. Baklay da ti kinaawan ti pamastrekan ken pagtegedan iti panagtalon a bunga ti kasla awan sarday a *lockdown*. Marigatan da a makabirok ti dadduma a trabaho para iti nayon a pamastrekan gapu kadagiti restriksyon iti tignay uray iti uneg dagiti baryo.

“Agarup kagudua laeng ti
“*Trabaho....*,” *suruten iti panid 5*

“Nagkaykaysa....,” manipud iti panid 3

baryo, banag a nangrubrob iti unget na iti kabusor.

Pito a tawen ti napalabasen idi binugbog dagiti soldado. Saanen a maulit daytoy. Nagbalinen a kameng ti hukbong bayan a mangsalsalaknib iti masa a maidadanes ken mangpampek iti kabusor.

Kalikagum met da Ka Laura ken Ka Eunice a baliwan ti sistema a pagbambangan dagiti employer da ti laing ken kabaelan ti kas kadakuada a propesyunal. Kas maysa nga agiwarwarnak iti maysa a dakkel a kompanya ti pagiwarnak, napadasan ni Ka Laura ti panangipadama iti sueldo ken dagiti benepisyo. Iti proseso ti trabaho na ket ad-adda a namulat iti kinaruker dagiti politiko a manggungunday ti narigat a kasasaad ti pada na a babasit nga agiwarwarnak tapno pabangloen ti nabangsit a reputasyon dagiti opisyal.

Nag-resign ni Ka Laura kalpasan a mausig na a saannan kabaelan a pagserbian ti maysa nga institusyon a managpammarang ken kinaykayat na

nga agtrabaho iti maysa nga institusyon a mangitantandudo ti social action para kadagiti kabataan. Manipud iti daytoy nga institusyon, nagpultaym kas aktibista ni Ka Laura. Ditoy, ad-adu ti nakapulapol na a tao, aginggana a naaddaan ti gundayay a makipagbiag iti maysa a komunidad no sadino a naam-ammo na dagiti Nalabbaga a mannakigubat. Di nagbayag, nagdesisyon nga agkameng iti hukbong bayan.

Agkursurat latta met aginggana iti agdama ni Ka Laura, saanen a para iti dakkel a kompanya ngem para iti rebolusyon.

Naamuan met ni Ka Eunice ti rebbenngen dagiti intelektual iti rebolusyon. Iti innem a bulan na iti hukbong bayan, adun ti nagbalin nga estudyante na iti literasiya ken numerasiya iti masa ken Nalabbaga a mannakigubat. Nagleppas iti kurso nga AB English. Sakbay a nagkameng iti hukbo ti umili, nagtrabaho kas titser iti uneg ti innem a tawen. Iti Nalabbaga a hukbo, intultuloy na ti panagisuro kadagiti kakadua ken masa. **AB**

Aldaw ti babbai. Nasurok sangaribo ti nagmartsa nga agturong iti rangtay ti Mendiola iti Maynila tapno lagipen ti Sangalubongan nga Aldaw ti babbai nga Anakling-et idi Marso 8. Iti panangidaulo ti Gabriela, inrupir dagiti organisasyon ti madagdagus a tulong, pagbiagan, sueldo ken panggedan. Nagisayangkat met ti Baguio City, Bulacan, Naga City, ken Iloilo City.

Makatawen a lockdown. Nagprotesta ti 150 a kameng dagiti nailian-demokratiko nga organisasyon iti sango ti Commission on Human Rights iti quezon City idi Marso 17 tapno lagipen ti makatawenen a *lockdown* nga impataw ti Rodrigo Duterte iti Luzon. Irupirupir da ti kinatalged ken libre a bakuna, ₱10,000 a tulong ken pananggibus iti militarista a *lockdown*. Insayangkat dagiti kapada a protesta iti dadduma a paset ti Metro Manila, Laguna, Baguio City ken Central Luzon. Idi Marso 15, nag-protesta met iti Quezon City dagiti kameng ti Kada-may, Anakbayan ken Piston.

Salakniban ti Southern Tagalog. Maysa a protesta ti insayangkat dagiti organisasyon ti masa tapno kondanaren ti pampapatay iti Southern Tagalog ken madagdagus a panangwayawayay kadagiti tiniliw nga inawagan a “Nadara a Domingo” iti Calamba, Laguna idi Marso 16. Nagisayangkat met ti kapada a pangtignay dagiti aktibista idiay US, France ken Australia.

Kontra-pribatisasyon ti Pagtagilakuan iti Cebu. Tallo gasut nga aglaklako ken dagiti sumupsuporta ti nagprotesta iti sango ti opisina ti Mayor ti Cebu City idi Marso 17 tapno kontraen ti pangta ti pribatisasyon ti tiendaan. Maikatallo a lawasen daytoy a protesta dagiti aglaklako. Gandat ti lokal a gobyerno nga ited ti kontrata iti panangpadur-as ti tiendaan iti Megawide Construction Corporation iti pamilya a Consunji.

pastrek iti apit mi idi 2020 no ikumpara iti napalabas," istorya ni Jeni, katinnulong ti asawa na iti ab-abangan da a bassit a minaisan. Nagkurang da iti pestisidyo, bin-i ken abono gapu ta saan da a nakakamakam iti panagatang sakbay ti bigla a *lockdown* a nagpaserra kadagiti tiendaan. Awan ti kakabagyan a timmulong gapu kadagiti restriksyon. Narigatan da nga ilako ti produkto gapu ta awan ti maluganan da.

Tapno manayonan ti pastrek, simrek ni Jeni kas para laba mamindua a daras tunggal lawas. Immaw-awaw isuna ti ₱250 iti agmalem a panaglaban. Numanpay agmalem a nagtrabaho ket agkurkurang latta met ti urnong na.

"Nakaro ti dagsen iti kapapanunot no kasano nga paanayen ti bassit a pastrek," kunana. "Masansan a kamote wenno bagas a mais ti pammigat dagiti ubbing imbes nga innapuy. Saan met laeng nga husto ti oras ti pannangan."

Kadagiti inaramid a sensus iti Pilipinas ken dadduma a pagilian, nadagdagsen iti panunot ti babbai ti *lockdown* no ikumpara iti lallaki gapu ta isuda ti kadawyan a mangtaming iti pamilya da. Iti kasasaad a narigat ti pamastrekan para iti inaldaw-aldaw a kasapulan, saan dan nga ammo no ania ti aramiden no agsakit ti maysa kadakuada iti panawen ti pandemya. Kangatoan ti dagsen a mapaspasaran dagiti inna, aglalo dagiti addaan anak nga agtawen ti 18 agpababa. Gapu daytoy iti kannawidan a panagakem ti responsibilidad ti panangaywan ken

panangsigurado iti salun-at dagiti anak da.

Iti kasasaad ni Jeni, agad-adal pay laeng ti tallo nga anak na. Mabingbingay ti oras na iti panagisuro iti panagadal dagiti ubbing ken iti panagteged. "Mangmangan ti dakkel nga oras ti panagsungbat iti modyul a koma ket mailatang iti dadduma pay a panggedan."

Pagtaudan met laeng ti padagsen iti intar ti inna ken anak ti *blended learning*. Iti kasasaad ni Thelma, saannan a makatinnulong iti trabaho iti balay dagiti anak na gapu ta nakapokus dan iti panagsungbat kadagiti modyul. "Adda rigrigat na a baonen isuda," kunana. Numanpay a ti kangrunaan a trabaho ni Thelma ket agtagibalay, tumultulong isuna iti asawa na iti panagtatalon ken panagaapit.

Kas ken ni Jeni, nagsuek ti pamastrekan ti pamilya ni Lola Norma iti uneg ti *lockdown*. Pamastrekan da nga agasawa ti panagmula ti singkamas ken natnateng. "Saanmin a mailako ti dadduma nga apit," kunana, "kadagiti eskwelaan kami nga aglalkako idi isu a nakissayan a talaga ti pastrek mi."

Tapno manayonan ti pamastrekan, agtaraken ti dinguen a baboy ken dadduma pay ni Norma. Nayon pay ditoy aglalkako met isuna ti singkamas ken umakem ti nadumaduma a trabaho ti balay isunga awan ti panawen na tapno tulungan dagiti aywan na nga appo nga agad-adal. **AB**

Nasurok maysa a milyon a babbai, ti naikkat a puersa't tegged

NASUROK MAYSA A MILYON a babbai ti nagbalin a puersa't tegged idi napan a tawen. Agarup doble daytoy iti bilang ti lallaki (600,000) a nagtenag iti pareho a panawen.

Iti kasta, 19.7 milyon wenno nasurok kagudua ti babbai nga agtawen ti 15-agpangato ti maibilbilang a paset ti puersa't tegged. Iti nasurok 37 milyon a babbai iti nasao nga edad, 17.4 milyon laeng ti puersa't tegged. Maibilbilang kadagiti naikkat a babbai dagiti agad-adal, dagiti adda iti balay, dagiti naibalud wenno saanen a makagunay gapu ti *lockdown*, dagiti pasyente, ken dagiti agururay ti resulta iti sumrekan da koma a panggedan. Sigud a nababan ti bilang ti partisipasyon ti babbai iti puersa't tegged no ikumpara iti lallaki. Iti kaudian nga estadistika, adda iti 46.9% laeng ti bilang ti partisipasyon ti babbai iti puersa't tegged no ikumpara iti 73.9% a lallaki.

Iti pannakaammo ti Ibon Foundation, nasurok 10 milyon a Pilipino, ken saan nga 4 a milyon laeng kas patta-patta met ti estado, ti awan panggedan idi Enero. Nangatngato met ti bilang ti awan panggedan iti benneg ti babbai (8.8%) no ikumpara iti lallaki nga (8.7%). Dakkel a paset met ti babbai (13.4%) ti agkurkurang ti pagsapulan idi napan a tawen.

Manipulasyon iti presyo ti langis

Umuna iti dua a paset a serye mainaig iti industriya ti langis iti Pilipinas.

Makapagura la unay ti panaggamgam ti super-ganansya dagiti kompanya ti langis bayat a ti umili a Pilipino ket agsagsagrap ti nakaro a rigat iti tengnga ti nakaro a krisis iti ekonomya ken pandemya. Iti daytoy Marso 17, naipangato manen ti presyo dagiti produkto a petrolyo. Manipud Enero 6, maika-walo daytoyen a ngimmatoan dagiti presyo, nasurok a mamindua nga ulit ngem dagiti gundaway a naipababa.

Iti dagup na, iti uneg ti sumurok-kumurang a 50 nga aldaw, saan a bumaba iti ₱5.70 ti ngimmatuan ti presyo ti tunggal litro ti diesel, ₱4.61 iti regular a gasolina. ₱4.27 iti unleaded ken ₱5.01 iti kerosene.

Gungundawayan dagiti kompanya iti langis ti dimmakkelan ti nailako a diesel ken dadduma pay a produkto kalpasan ti limitado a panaglukat ti trasportasyon. Kayat da a napasas a makagamgam ti ganansya tapno masubbot a dagus ti naikissay kadakuada a ganansya idi napan a tawen. Agkamkamakam da iti amak nga ipataw manen ti rehimen dagiti restriksyon iti sanguanan ti pandemya.

Parparuaren da a ti panagngato ken panagbaba ti presyo ti langis ket natural a panaggaraw basar iti presyo ti krudo a langis iti sangalubongan a pagtagilakuan. Ngem awan ti nalawag a pormula iti panangikeddeng daytoy. Ti kinapudno na, ikedkeddeng ti lokal a presyo iti panagtutulag ti kartel babaen kadagiti kompanya ti langis.

Ti panagngato-panagbaba ti presyo

dagiti produkto a petrolyo ket bunga ti manipulasyon dagiti kompanya iti langis. Iyar-aramid da daytoy tapno maala ti maksimum a ganansya iti panaglako kadagiti tagilako da. Ad-adu ti panagngato dagiti presyo ngem ti panagbaba. Manipud 2017, ad-adu a 1.2 a daras ti panagngato ti presyo dagiti produkto ti langis no ikumpara iti panagkissay. (Kitaen ti Tsart 1).

Malaksid a masansan ti panagngato, nabaybayag met a mailansa ti presyo dagiti produkto a petrolyo kalpasan a maipangato dagitoy no ikumpara kalpasan ti panangibaba. Manipud Enero 6 aginggana Marso 11, 49 nga aldaw a nagtalinaed ti presyo kalpasan a maingato ngem 15 nga aldaw laeng nga agtalinaed ti presyo kalpasan met a maibaba. Kastoy met laeng ti napasasamak iti napalabas a tawen. (Kitaen ti Tsart 2). Daytoy ti kinapudno uray nakapsut ti panaglako idi 2020.

No binsabinsaen ti datos, makita a saan met a naan-anay a pudno ti ibagbaga dagiti lokal a kompanya iti

langis a ti panagngato ken panagbaba ti presyo dagiti produkto a petrolyo ket sarming laeng ti panaggaraw ti presyo ti krudo a langis. Makita nga ad-adu ti bilang ti aldaw a naingato ti presyo dagiti produkto a petrolyo iti Pilipinas ngem iti bilang ti aldaw a ngimmato ti presyo ti krudo ti langis iti sangalubongan a pagtagilakuan. (Kitaen ti Tsart 3).

Rumbeng a labanan ti kastoy a manipulasyon iti presyo dagiti kompanya ti langis. Mainaynayon daytoy iti nadagsenen a bakbaklayen ti umili a Pilipino, aglalo dagiti mangmanged, mannalon ken malaproletaryado. Ti panagngato ti presyo ti diesel ken gasolina ket ad-adda a mangidurduron iti panagngato ti presyo ti taraon, trasportasyon ken dadduma pay a basaran a tagilako ken dagiti serbisyo.

Rumbeng laeng nga irupir ti umili a Pilipino nga i-rollback wenna ibaba ti presyo dagiti produkto ti langis tapno makissayan uray bassit dagiti bakbaklayen da. Nainkalinteg nga irupir da ti panangkontrol ti presyo dagiti produkto a petrolyo ken maaddaan ti moratorium iti pannakaingato ti presyo daytoy. Rumbeng met laeng nga iduron da ti panangibasura iti 10% a buis nga inpataw ni Duterte iti panawen ti pandemya, nayon pay iti immunan nga inpataw na babaen iti linteg a TRAIN nga agpada nga ipabpabaklay dagiti kompanya iti langis kadagiti aggatgatang. **AB**

Tsart 1
Beses a ngimmato wenna bimmaba ti presyo ti produkto ti langis manipud 2017

PRODUKTO	PANAGNGATO	PANAGBABA
SUPER UNLEADED	103	71
PREMIUM UNLEADED	98	74
REGULAR	99	75
DIESEL	95	77
DIESEL PLUS	90	83
KEROSENE	103	71

Nagalaan: Department of Energy

Tsart 3
Bilang ti aldaw a ngimmato ti presyo ti krudo ti langis iti pagtagilakuan ti Brent

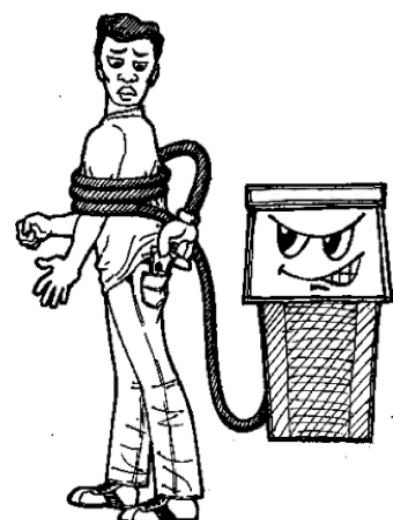
TAWEN	ALDAW A NGIMMATO
2017	136
2018	124
2019	139
2020	135
2021	30

Nagalaan: Energy Information Administration ti US

Tsart 2
Bilang ti aldaw (average) a nailansa kalpasan a ngimmato ken kalpasan a naibaba

TAWEN	NAKANGATO	PANAGBABA	BAET	RATIO
2017	138	134	4	1.03
2018	201	155	46	1.30
2019	202	134	68	1.51
2020	174	171	3	1.02
2021	49	13	36	3.77

Nagalaan: Department of Energy

Panagminas ti magnetite iti Cagayan

Narugianen idi napan a bulan ti naawagan a Cagayan River Rehabilitation Project, maysa a programa iti panagkali ti nangisit a darat (maawagan a black sand addaan mineral a magnetite) iti paset ti Cagayan River iti ili ti Gonzaga tapno kano “lappedan ti pannakaserra daytoy. Ti magnetite ket kangrunaan a ramen nga us-usaren iti panagaramid ti asero.

Idi pay 2010 a nagrugi ti eksplosyon dagiti nadumaduma a kompanya iti karayan ken baybay ti probinsya. Ngem nabayag a naitantan ti plano nga agaramid ti nalawa a panagminas gapu ti nairut a panangkontra dagiti residente ken grupo a mangsalsalaknib iti aglawlaw.

Tapno maituloy ti proyekto, pinagparang dagiti opisyal ti rehimen a “rehabilitasyon ken restorasyon” ti Cagayan River ti kangrunaan a panggep na daytoy. Naikarintar ti panagpirma ti kontrata para iti daytoy idi Disyembre 2020, sumagmamano a lawas kalpasan a mangdidigra ti bagyo a Ulysses a nangibunga ti nakaro a panaglayus iti probinsya. Inpaay daytoy iti kompanya ti JDVC Resources Corp., subsidyaryo ti Apollo Global a kukua ti burges komprador a ni Vittorio Paulo Lim.

Nakasurat iti permit a palpalubosan ti kompanya a minasen dagiti mineral a rekursu iti 1,902 nga ektarya ti karayan ken baybay a saklaw ti Mineral Production Sharing Agreement (MPSA) daytoy. Daytoyen ti kadakkelan a konsesyon iti *offshore mining* (panagminas iti taaw) iti sibubukel a pagilian. Mapatta-patta a makita iti erya ti konsesyon a dumandanon iti 632 milyon metriko-tonelada ti

black sand. Amin a maala a mineral ditoy ket direkta a maipatulod idia China.

Idi Enero, 76 nga organisasyon a mangsalsalaknib iti aglawlaw ti nagpetisyon tapno ipasardeng ti nasao a proyekto. Kuna da, mangted-didigra ti maiyaramid a panagminas ti *magnetite* iti sistema ti ekolohiya wenna biag ti baybay. Dadaelen daytoy ti proteksyon dagiti rekursu ti baybay kas dagiti *coral reef* ken mula iti baybay a kasapulan a taraon dagiti mapukpukawen nga ayup kas ti dugong ken balyena. Mangigabsuon daytoy ti narugit a kemikal manipud kadagiti operasyon ti panagproseso nga aramiden ti dadakkel a barko iti panagkali. Patayen daytoy saan laeng a dagiti mula iti baybay ken dagiti ikan nga agbibig ditoy, no di ket uray ti pagbiagan dagiti mangngalap.

Maika-26 a tawen ti Philippines Mining Act of 1995.

Idi Marso 3, eksakto a maika-26 a tawen ti napalabas manipud idi inatungpal ti reaksyonaryo nga estado ti Philippine Mining Act of 1995. Daytoy a linteg ti nangilukat iti pagilian iti todo nga atake dagiti higante a gangannaet a kompanya iti minas ken dagiti kasosyo da a burges komprador. Segun iti kaudian a datos

ti Mines and Geosciences Bureau, agopereyt iti pagilian ti saan a nababbaba iti 503 a kompanya iti panagminas ken panag-quarry (agminas ti bato ken darat) a mangsaksaklaw iti 723,238 nga ektarya a laga iti nadumaduma a paset ti pagilian.

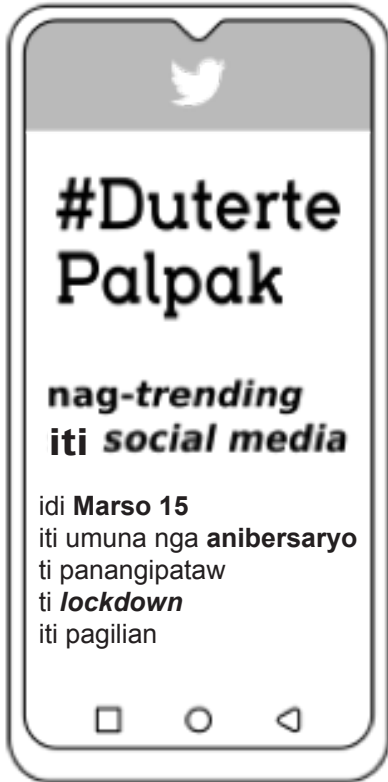
Kadakkelan kadagitoy ti Financial of Technical Assistance Agreement (FTAA) para iti operasyon ti Sagittarius Mines, Inc. nga agmininas ti balitok ken gambang iti South Cotabato, Sultan Kudarat ken Davao del Sur (26,505 nga ektarya); ken Agusan Petroleum and Mineral Corporation nga agmininas ti balitok ken pirak iti isla ti Mindoro (46,051 nga ektarya). Naitantan iti agdama ti aplikasyon para iti panangpabayag ti FTAA iti kompanya nga Oceanagold nga agmininas ti balitok ken gambang iti Nueva Viscaya ken Quirino (9,238 nga ektarya) kalpasan ti panagleppas daytoy iti 2019.

Kadagiti FTAA ken MPSA nga epektibo aginggana iti agdama, kadakkelan ti kabuklan nga erya a saklaw dagiti minasan ti balitok (187,671 nga ektarya) *nickel* (125,748 nga ektarya), *magnetite*, pirak (70,041 nga ektarya) ken gambang (55,583 nga ektarya). Idi 2019, mapattapatta nga addaan 153 a tonelada a balitok ti kabuklan nga eksport ti Pilipinas nga agbalar ti ₱64 bilyon. Agarup amin dagitoy (135 tonelada) ket napan iti Hong Kong. Kadakkelan met ti naiyeksport a gambang ti pagilian idia China a (294,786 tonelada).

Iti laksid ti nakaro a panangdadael nga ibungbunga dagitoy iti aglawlaw, nakabassit laeng ti mainayon dagiti pagminasan iti kabuklan a panagdur-as ti lokal nga ekonomya. Idi napalabas a tawen, mapatta-patta a ₱133 bilyon laeng ti pastrek ti reaksyonaryo a gobyerno iti sektor ti panagminas ken panag-quarry wenna kabatog laeng ti 0.7% ti kabuklan a *gross domestic product*. Bassit laeng ti nakaidumaan daytoy iti naitala a bingay ti sektor nga 0.8% sakbay pay a mangdidigra ti pandemya idi 2019.

AB

1 **SAMBAYAN**

maysa kadagiti tumaktakder a *convenor* daytoy ni Ret. Supreme Court Justice Antonio Carpio.

koalisyon nga intakder ti oposisyon iti politika tapno labanan ti kandidatura ti bunggoy ni Duterte iti 2022.

172,304 ti bimmoto ti "NO"

laban iti **122,223** a bimmoto ti "YES" iti pananguddua iti Palawan

iti tallo a probinsya iti plebesito idi Marso 13

LIMMOBO AGTURONG 37%

ti kabuklan a bingay ti US iti sangalubongan nga eksport dagiti armas idi 2016-2020 manipud 32% idi 2011-2015.

US ti umun-una nga eksporter dagiti armas iti intero a lubong.

Nagalaan: Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)

931 M
tonelada

taraon ti masayang

wenno ibelbelleng laengen tunggal tawen iti intero a lubong. Bukbuklen daytoy ti 17% ti kabuklan a bolyum ti taraon a mabalin pay koma a kanen

Nagalaan: United Nations Environment Programme Food Waste Index Report 2021

Sublien
dagiti
kalsada

panawagan dagiti nagprotesta idiyay London

tapno agbalin a natalged dagiti kalsada para kadagiti kababaihan. Isayangkat dagiti panagtignay laban iti panagdukot ken pammapatay ti maysa a polis ken ni Sarah Everard bayat a magmagna paawid iti balay na.

240,000

mangmangged iti salun-at pay laeng ti nabakunaan laban iti Covid-19

awan pay iti sangapat ti kabuklan a donasyon ti bakuna ti naawat ti pagilian manipud maudi a lawas ti Pebrero.

Nagalaan: Department of Health

150 tawen

ti napalabasen idi intakder ti Paris Commune

ti kaunaan a gobyerno a naitakder ti dasig a mangmangged. nagbayag daytoy ti 72 aldaw (Marso 18 aginggana Mayo 28) sakbay ti nadara a naabak ti burgesya. Dagiti naadaw nga adal ditoy ket agtultuloy a mangtartarabay kadagiti proletaryo a rebolusyonaryo aginggana iti agdama.

Panagbukel ti militar ken polis ti *hitlist*, naibutaktak

Naibutaktak iti napalabas ti panangala ti rehimen a Duterte kadagiti nagan dagiti titser, empleyado ken abugado a target para iti sistematiko a *red-tagging* ken “nyutralisasyon.” Idi Marso 10, naiwaragawag iti maysa a *memorandum* ti Department of Interior and Local Government a nangmandar kadagiti ahensya ti estado nga ilista ken ipasa iti polis ken militar dagiti nagan dagiti titser, empleyado a kameng ti Alliance of Concerned Teachers ken Courage.

Sakbay daytoy, naibutaktak ti panangdawat ti espiya ti Calbayog City iti Samar a ni Police Lt. Fernando Calabria, Jr. iti lokal a korte ti listaan dagiti abogado dagiti indarum da nga adda pannakain naig na iti armado a tignayan. Dimmawat pay daytoy ti balakad iti korte no kasano nga “inyutralisa” dagiti nasao nga abogado.

Dimmanonen iti 61 nga abogado ti napapatay iti babaen ti rehimen a Duterte.

Iligal a panagtiliw. Natiliw ka-daytoy Marso 21 ni Renalyn Tejero, maysa a paralegal ti Karapatan-Caraga iti Barangay Lapasan, Cagayan De Oro City. Dati nga estudyante ti Alcadev. Aginggana iti agdama, saan pay ammo no

sadino ti nangipanan dagiti polis.

Idi Marso 17, tiniliw ni Rosanilla Cansad, secretary general ti Alliance of Concerned Teachers-Caraga ken assistant principal ti San Vicente National High School iti Barangay Humabon, Butuan City. Sigud a naka-*red-tag* ni Cansad ken impauneg iti *surveillance*. Nawayaan kalpasan a nagpiyansa idi Marso 20.

Iti Iloilo, kinemmeg dagiti soldado ni Julie Lago, kameng ti Katilingbansang mga mangunguma nga Imol iti Janiuay iti balay na iti Mañacabac, Janiuay idi Marso 16. Nakasuan a kameng ti BHB, iti kapada a kaso, minulaan kadagiti armas ken “subersibo” a dokumento ti pagtaengan na. **AB**

"Nadara a Domingo" iti Southern Tagalog, kinontra

KANNIGID KEN KANNAWAN TI panangkondenar dagiti individual, organisasyon ken uray dagiti ahensya ti estado iti pampapatay iti siyam nga aktibista ken panangtiliw iti innem pay idi Marso 7 a naawagan ti “Nadara a Domingo” iti uppat a probinsya iti Southern Tagalog.

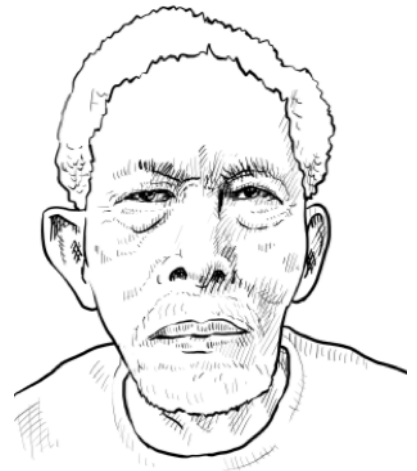
Malaksid iti lima a biktima nga immuna a naipadamag ti Ang Bayan idi Marso 7, ti uppat a napapatay iti naawagan ti COPLAN ASVAL ket ti agkabsat a da Puroy dela Cruz ken Randy dela Cruz iti Sityo Mina, Barangay Sta Inez, Tanay, Rizal. Kameng da ti grupo ti Dumagat Sierra Madre. Kasta met, pinalpaltogan inggana a natay da Abner ken Edward Mendoza, kameng dagitoy ti San Isidro Kasiglahan, Kapatiran at Damayan para sa Kabuhayan, Karunungan at Kapayapaan iti Sityo Macaingan, Barangay Puray, Rodriguez, Rizal.

Inawagan daytoy ni Vice Pres. Leni Robredo a “masaker” ti maysa a “mam-

mapatay a rehimen. Nangipablaak met ti nakaro panagdanag ti United Nations, dagiti internasyunal nga organisasyon iti karbengan-tao, akademiko, simbaan ken uray ti Commission on Human Rights.

Pinangtaan ken ginandat pay a tiliwen dagiti polis dagiti kabagyan dagiti biktima iti maysa a punerarya iti Antipolo City idi Marso 10 tapno alaen dagiti bangkay. Naala da laeng dagiti bangkay gapu iti panangirupir dagiti sumupsuporta kadakuada.

Nawaya-wayaanen idi Marso 15 ni Elizabeth Camoral, tagapagsarita ti Bayan-Laguna, bayat nga agtaltalinaed a nakabalud ti lima pay nga aktibista. **AB**

**Lider ti Partido
ken ti asawa na,
naranggas a pinatay**

DINUKOT, MANO A BULAN nalimed nga impupok, pinarigat sakbay a pinatay babaen iti pananggarrote ti agassawa a da Antonio Cabanatan, 74 ken Florenda Yap 65. Inbati dagiti berdugo ti bangkay dagitoy iti maysa a balay iti Barangay Botong, Oton, Iloilo idi Disyembre 26, 2020. Mano a tawenen a retirado iti Partido ti agassawa bunga ti sakit ken nataengan dan.

Binigbig ti Partido ti atiddog ken narimat a kontribusyon ni Cabanatan, a mabigbig met kas Kadua a Manlimbasog (Magpunyagi). Manipud nagbalin nga aktibista nga estudyante idi 1967 ket tuloy-tuloy a nagrebolusyon. Mapanggeddeng ti papel nga inakem na iti panangipundar ti nailian-demokratiko a rebousyon iti Cebu, Negros Oriental, Bohol, Leyte, Samar aginggana iti amianan a Mindanao.

Nasayaat na nga indauloan ti rebolusyon iti Visaya ken Mindanao, ken immakem ti nadadagsen a responsibilidad.

Mabasa ti parangal ti Komite Sentral iti Marso 17 nga espesyal nga isyu ti Ang Bayan. **AB**

Militar a kumpetisyon ti US-China, pairtengen ti administrasyon a Biden

Awan ti sinayang na nga oras ti katugtugaw nga administrasyon a Biden tapno konsolidaen ti bileg militar ti US iti rehiyon ti Asia-Pacific. Nagsasaruno dagiti addang daytoy tapno pairtengen ti pannakikinnarit daytoy iti China iti tay-ak ti militar.

Idi pay Marso 11, naisayangkat ti kaunaan a miting dagiti mangidadaulo ti Australia, Japan, India ken US a naawagan a Quadrilateral Security Dialogue wenno “Quad” tapno patarayan ti diplomasya babaen iti bakuna ti US iti rehiyon. Resulta daytoy a pulong ti panangipondo iti India ti \$1 bilyon para iti panagaramid ken panaglako ti bakuna iti Asia a mangrugi iti panagtapos ti 2022. Pangkontra daytoy iti diplomasya ti China a sumaklaw iti Pilipinas, Indonesia ken dagiti pagilian nga asideg iti India. Gandat met daytoy ti US a kontraen ti kritisismo ti panangkontrol ti minilmilyon a dosis para iti bukod nga usar iti tengnga ti nalawa a kinakurang.

Mailadawan ti Quad kas alyansa a militar nga intakder ti US a naiduma iti North Atlantic Treaty Organization. Manipud binukel daytoy ti administrasyon ni Obama idi 2004, ginandat ti US a papigsaen ti silpo na iti India laban iti China.

Tapno saklawen ti India, dagiti kaasideg na a pagilian ken dagiti taaw daytoy, pinalawa ti US ti saklaw ti eryakumand ti US a Pacific Area Command (Pacom) idi pay 2018. Intakder ti Indo-Pacific Area Command tapno pagarian agpada ti Indian Ocean ken Pacific (a mangbukbukbukel iti 51% ti lubong) ken

palikmutan ti China manipud iti dua a taaw. Panggep ti Indo-Pacom a paaduen ken giddanan ti panagpatrolya ti China kadagiti isla a tagikuaen daytoy iti South China Sea. Panggep met daytoy a papigsaen ti silpo kadagiti militar iti Indo-Pacific babaen iti panangigabsuon ken panagilako kadagiti armas ken pagisayangkatan ti dakdakkal ken masansan a panagsanay-militar.

Manipud 2018, simmansan ti panangipakita ti pigsa ti dadakkal a barko a panggubat ti US iti South China Sea. Nagisayangkat ti lima nga operasyon iti taaw ti US idi 2018 ken walo idi 2019 iti nagan ti “operasyon iti nawaya a panaglayag.” Iti panawen ti pandemya, nagisayangkat daytoy ti siyam a kapada nga operasyon ken 13 “transit” wenno panagdaliasat iti Taiwan Strait. Nagpatayab daytoy kadagiti eroplano a panggubat a nagusar iti peke nga identidad wenno inyam-ammo a pribado. Dumaldalan, no saan ket nakasardeng, dagiti barko ken eroplano a panggubat ti US iti taaw ti Pilipinas.

Kumaro pay dagitoy nga operasyon iti uneg ti administrasyon a Biden. Idi Marso 2, indatag ti Indo-Pacom ti kidaw daytoy iti Kongreso ti US a nasurok \$27 bilyon a badyet wenno ₱1.35 trilyon

(iti sinnukat a \$1-₱50) para iti sumaruno a lima a tawen iti maawagan iti agdama a Pacific Deterrence Initiative, maysa a komprehensibo a programa ti militar laban iti China. Daytoy ket sigud nga inawagan a Pacific Defense Initiative ken adda badyet a \$6 bilyon wenno ₱300 bilyon idi 2020 ken naikeddeng nga inisyal nga ilatangan ti \$4.68 bilyon iti 2021.

Ipilpilit dagiti opisyal ti Indo-Pacom a saan nga umanayen ti depensa manipud iti ere ken taaw laeng. Nagpanawagan dagitoy ti panangiyaplag ti nalawlawa a sistema dagiti *missile* ken armas a *ground-based* wenno nakaposisyon iti daga a maawagan a “first island chain.” Maibagbaga ditoy ti Taiwan, Okinawa (Japan) ken laud a paset ti Pilipinas.

Iti partikular, dumawdawwat ti Indo-Pacom ti \$408 milyon iti 2021 para kadagiti armas a nakabase iti daga ken nayon a \$2.9 bilyon para iti sumaruno a lima a tawen. Panggep daytoy a buklen ti maysa a kontra-China a network dagiti *missile* nga adda minimum a dumanonan a 500 kilometro. Segun iti US, adda 1,250 *missile* ti China a kabaelan na a danonen ti “first island chain” bayat a zero wenno awan ti US gapu ti panangiparit iti napalabas ti Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty. Saanen a pinagbayag ti US ti nasao a katulagan idi naggibus ti epektibidad daytoy idi 2019 ken nakabuelon ti panagaramid daytoy kadagiti *missile* a dumanon iti 500 aginggana 5,500 kilometro.

Malaksid iti Japan ken Korea no sadingo nga addan dagiti base militar ti US, sigud a tradisyunal a pangigabsuonan ti US ti Pilipinas kadagiti armas ken *missile*. Karaman kadagiti pagigabsuonan ken pagilemmengan daytoy ti armas ti dati a base daytoy iti Subic, Zambales, dagiti intakder daytoy a base iti Palawan ken dadduma pay a kampo militar ti AFP a saklaw ti Enhanced Defense Cooperation Agreement. **AB**

